

választják a jobbkat; de a régiség miatt egyet sem hagynak ki. Ujak készítésére pályázat van hirdetve; de a leendő új dicséreteken is a bibliai szellemnek kell átvonulni. Égető szükség e kérdés megoldása minden prot. egyházban, mert ezt követeli az a haladás, melyet korunk az énekekben és a zenében tett. A harminczas években is egy időben történt a ref. és unitárius énekes könyvek javítása. Sőt akkor a miénk még előbb megjelent, mint az erd. ref. atyafiaké. A munkát semmiesetre se szabad elsiatnünk, de mindenesetre mindkét részen rajta kell lennünk, hogy jól sikerüljön.

K a n y a r ó Ferencz munkatársunk folyóiratunkban két év óta folyó tanulmányát átdolgozva, kiegészítve és újabb adatokkal bővítve, közre fogja bocsátani. „*Unitáriusok Magyarországon*, tekintettel az unitarismus általános történetére“ lesz ez új munka czime, mely visszatekint a pannoniái ós ariánus kereszténységre és lehozza az unitarizmus történetét a legújabb időkhig. A budapesti ekklézsia 100 példányra, Sebes Pál ministeri tanácsosa 10 példányra már előfizetett. Felhívjuk rá olvasóink figyelmét is, hogy vagy az 1 frtra terjedő csekély előfizetési összeg beküldésével, vagy megrendelésük jelentésével e vállalatot pártolni sziveskedjenek, hogy a kiadók a nyomtatandó példányok száma felől tájékozva legyenek. A mű 13 ívre terjed, két, esetleg több illusztrációval. Kiadók L é h m a n és B a l d i Kolozsvárt, Hidutcza, hová a könyvet illető ajánlatok intézendők.

KÜLÖNFÉLÉK.

Egyházi élet. Az előbbi pár évhez hasonlóan szerencsés vagyok a „küküllői egyházkör“ jelen év július 29-én K.-Sároson tartott közgyűléséről rövid tudósítást küldeni.

Tudósításom nagyon hiányos lenne, ha nem venném át kedves esperesünk évi jelentéséből a következőket: „Midőn évi jelentésemet előterjesztendő vagyok, lehetetlen mindennek előtt a tisztelet és hála érzelmeitől áthatva meg nem emlékezmem arról, hogy egyházi kormányunk, közszeretetlenben és tiszteletben álló püspökünk bölcs vezérlete és munkássága folytán — vallásközönségünknek úgy anyagi, mint szellemi ügyeit mily szép eredménnyel fejleszti, intézi. Ujabbán ismét egy tekintélyes földbirtok vásárlásával gyarapította a vagyont. Hasznos alapok létesítése és gyarapítása által mozdítja elő a közjóllétet.“ stb. stb.

A br. Baldácsi, a Dávid Ferencz alap és az államsegély kiosztásáról szóló főtanácsi leiratok tudomásul vétettek.

A válóperek díjszabályozásáról és az ügyviteli naplók vezetéséről szóló leiratok köröztetése elhatározott.

A 125—1890. sz. leiratra, mely a nyugdíjalap javára újabb jövedelmi források nyitásáról kér véleményt, közgyűlésünk a következő

ajánlatot teszi: 1. Templomainkba tétessék ki gyűjtő láda minden hó első vasárnapján. 2. A hol az ekkézsiakövetés gyakorlatban van, ott az ekkléziát követők külön e célra fizessenek 50 krt. 3. Áldásosabb esztendőben gabona gyűjtés is eszközöltessék.

Segélyért való kérések kevesebb számban adattak be, mint a múlt évben. Erre nézve ha nézetem egyéni nézetnek marad is, nem foghatom fel, hogyan lehetett egy kis forma hibáért a szt.-benedeki egyház kérését elutasítólag fogadni? Hisz e községben a mienkkel együtt négy ekklézia van s csak a mienk szegény a koldusságig úgy önmaga, mint belső embe-
reinek jövedelmi forrására nézve. A községnek pedig csak 30%-a magyar.

A közgyűlés utolsó pontját Kis Sándor tanügyi előadó gondosan szerkesztett jelentése tette.

Guidó Béla.

Ferencz Károly kuriai bíró, a bírói kar egyik kitünősége és az unitárius egyház főtanácsának tagja, főt. Ferencz József püspök úr testvére f. évi jul. 19-én meghalt. Ferencz Károly kuriai bíró, 1825. dec. 25-én M.-Daboson született. Jogi tanulmányait 1842., 1843. s 1844-ben kitűnő sikerrel végezte el. Az ügyvédi szigorlatot 1847-ben, a bírót pedig 1857-ben tette le. Hivatali pályáját 1843. június 24-én kezdte meg és pedig az erdélyi kir. táblánál, mint irnok is nagyon gyorsan emelkedett. Már 1848-ban az erdélyi kir. főkörmányszék ügyvéde lett; 1862-ben Küküllőmegye főügyésze, 1865-ben Hunyadmegye hátszegi kerületi törvényszékének elnöke; 1866-ban az erdélyi törvényszék kir. táblájának rendes ülnöke, 1869-ben pedig a Maros-Vásárhelyt központosított királyi tábla bírója. A marosvásárhelyi kir. táblától került fel 1885-ben a kuriához, hol a III. büntető tanácsnak volt tagja. Az érdemes férfiú hült tetemei a fővárosból Maros-Vásárhelyre szállítottak és helyezték öröknyugalomra, hol életének legszebb napjait töltötte.

Széplaki P. Horváth Gábor, életének 51-ik, boldog házassága 26-ik évében, aug. 27-én hirtelen elhunyt patai birtokán. A derék családot ért e súlyos csapás feletti fájdalomban az unitárius státus is a legőszintébb részvétellel osztozik. A Petrichevich Horváth-család története annyira összefort egyházunknak s főleg kolozsvári főiskolánknak keletkezése óta maig terjedő történetével, hogy bármelyik tagjának kidőlését méltán tekintjük közös veszteségnek. Az elhunyt is méltó utóda volt egy Horváth Kozmának, Boldizsárnak és Ferencznek. Mint gondos családfő, szorgalmas jeles gazda, szelid, humanus lelkű ember, minden körben általános elismerést szerzett nevének; mint a kolozs-dobokai és küküllőköri egyházak egyik felügyelő gondnoka őseihez méltóan töltötte be helyét. Szerető neje: Cseszeliczki Szilvássy Ida és gyermekei: Gábiella, Rudolf, Arthur és Idi mellett egyetlen testvére P. Horváth Kálmán kolozsvári főiskolánk

egyik érdeemes felügyelő gondnoka és nagyszámu rokonság hullatott könyeket a koporsóra, mely Küküllő-Széplakra szállitva aug. 30-án a családi sirboltba helyeztetett el.

Szabó Károly aug. 31-én, rövid betegség után elhunyt. Szabó Károly elvesztése kípótolthatatlan veszteség a magyar tudományos irodalomra nézve. Ki fogja befejezni a Régi Magyar Könyvtárt, melyet a boldogult a III-ik kötetig vitt s melyben a magyar bibliographiának szilárd alapját rakta le? Ki fogja folytatni a Magyar Vezérek korát, melynek adatait a boldogult szerző annyi előszeretettel és oly kiváló gonddal gyűjtötte s melyet oly nagy lelkesedéssel és mégis a legteljesb igazságérzettel irt meg? Ki fogja a székelyek történelmét megírni, melyre Szabó Károly egy életen át készült, s melyhez tiz nagybecsü értekezésében, s a napvilágra hozott ezernyi oklevélben az anyagot már összehordotta?...

Nem mi vagyunk hivatva Szabó Károly kitünő érdemei méltóságára; megteszi ezt a tört. társulat, az erd. muzeum egylet, a m. tud. akadémia, melyeknek mind tagja, tiszviselője és egyik legfőbb disze volt. Azok szólni fognak a magyar történelem e nagynevü munkássáról. De hálásan ismerjük el, hogy Szabó Károly folyóiratunknak barátja és egyik legkitünőbb munkatársa volt, ki ha kutatásaiban egyházunkat érdeklő adatra talált, örömmel sietett azt rendelkezésünkre bocsátani. Emlékeznek olvasóink még a Hunyadi Demeter püspök tavaly közlött érdekes zsinati meghívójára; úgyszintén a Koncz József által talált Dávid Ferencz levelére, mely fényképi uton is sokszorosítatt, Folyóiratunk VII-ik folyamában pedig Veresmarti Illyés püspök levelével meglepő világot derített a dunántúli unitarizmus történetére, s a közölt oklevéllel egyik munkatársunkban vágyat ébresztett, hogy az unitarizmus Magyarországon való történetének megírására, e nehéz feladatra vállalkozzék.

Vajha állitana az ég Szabó Károly helyébe tanítványaiból számos derék munkást, kik a magyar történettudomány terén éppen oly lelkesen, éppen oly sikerrel és kitartással és éppen oly önzetlenül is munkálkodjanak, mint igazságszerető, egyedül a tudomány szelleme által vezérelt mesterük tette!

Az ág. hitvallásuak újabb vesztesége. Dr. Szeberényi Gusztáv (1826—1890.) a bányai ág. evang. egyházkerület püspöke aug. 19-én elhalálozott. Közlebből a harmadik gyakorlott kormányosát veszítette el az ág. evang. egyház. Vajha sikerülne óhajtott utódot találni!

Értesítők. a) Az unitárius vallásközönség iskoláiról az 1889--90. tanévben. Szerkesztette Kovács János igazgató-tanár. — A kolozsvári

unitar. főtanodában a papnöveldében volt 17 növénék; a gymnáziumban 203; az elemi iskolában 31. Összesen 251. Az ifjúság ösztöndíjából. jutalmakból és másnemű segélyezésekből szép jövedelmet élvezett. Az ifjúsági egyletek dicséretesen működtek. — A tordai közép- és elemi iskolában a tanulók összes létszáma 223. A gymnasiumban 130; az elemi iskolában 93. Unitárius ezek közt 52. A tanulók és köztanítók mintegy 1400 frt javadalmat élveztek. Az isk. évi bevétele volt 1463 frt 36 kr. A kiadás 1982 frt 11 kr. — A sz.-kereszturi közép-tanodában a tanulók összes száma 148. Ebből unitárius 86. A pénzbeli segélyezés 553 frt 81 krt tesz. — A tordai állami polgári fiu-, leány- és elemi leányiskola értesítőjét Varga Dénes polg. isk. igazgató közli; mely szerint a fiu- és leányiskolában volt 219. Ebből unitárius 49. — A brassói kir. állami ipariskola IX. értesítőjét szerkesztette Killyéni Endre az isk. vezetője. „Nézetek a tanoncoktatás köréből“ cz. rövid, de avatott tollal írt értekezéssel kezdődik. A tanulók összes száma volt 447. Ebből unitárius 16.

Kortársak találkozása. A kolozsvári unitárius főiskolában 1842-ben együtt tanult ifjak elhatározták volt, hogy 1850. febr. 1-én találkozzanak Kolozsvárt. Azonban az akkori mostoha időszakban e találkozás elmaradt. Ez évben Kőváry László tudós történelem-írónk a még életben maradt kortársakat összehívta, hogy aug. 31-én jöjjenek össze Kolozsvárra. E felhívás következtében akitűzött időben megjelentek: Albert János tordai pap, Csegezi László esperes, Dániel Gábor főispán, Jánosi Gergely nyug. fő kormányzéki hivatalnok, Kisgyörgy József tanító, Kovácsi Antal tanár, Kőváry László akad. tag, Szigethy Miklós nyug. honvédezered, Szigethy Sándor tordai volt polgármester, Török József tanár, Török Péter ügyvéd. Elmaradásukat kimentették: Jakab Elek akad. tag, Csegezy Sándor, Szigethy Károly, Végh József és Török Sámuel. A kortársak az unitárius főiskolában meleg rokonszenvvel üdvözölték egymást s délben testületileg tisztelegtek egykori tanáruk Dr. Brassai Sámuelnél. A kortársak tiszteletére estve Kőváry László vacsorát rendezett, melyre az együttlevő főtanács tagjait is meghívta. A jubilánsok lelkét betöltött öröm szebbnél-szebb pohárköszöntőkben nyert kifejezést, melyekkel Dr. Brassait, száz év felé közeledő ősz tanárukat üdvözölték s hozzá kötött emlékeik felújításával a jelenvoltaknak a legélvezetesebb és tanulságosabb perczeket szerezték. E találkozásnál is bizonyosságát láthattuk annak, hogy mily fontos elhivatást teljesít főiskolánk, melyből a nemzeti irodalom és közélet számára oly kiváló munkások kerülnek ki.

A Buddhismus Párisban. Leon de Rosny tanár Párisban valóságos buddhismust hirdet; de nem vallásos, hanem tudományos buddhismust, s a hallgatók, kik nem csekély számban gyülekeznek körülötte, már vallást csináltak belőle. Érdekes az előadó ama felelete, melyet

arra a kérdésre tett: „Vajjon ő maga buddhista-e?“ „Értsük meg egymást — mondá — philosophiai álláspontonról tekintve bámulom ezt a tant, melyet minden vallások közt a legszebbnek tartok. De én a szó valódi értelmében nem vagyok buddhista; mert a buddhisták cultusát nem helyeslem. Azonban merem mondani, hogy az a mozgalom, mely a modern szellemeket Buddha vallásának a tanulmányozására vezette, nekünk is nemsokára nagy meglepetést szerez. Talán egy pár év múlva a buddhismus egész Európát foglalkoztatni fogja. A buddhisták legközelebről Párisban congressust tartanak; mert az, a mint a dolgok jelenleg állanak, több lesz, mint „concilium“. Leon de Rosny úgy látszik, nagyító üvegen keresztül nézi a jövőt.

Az angol unitáriusok Londonnak Highate nevű városrészében egy gyönyörű templomot s iskolahelyiséget építettek közadakozás útján. Az összes költség 5500 font sterling (66,000 frt). Ez a 28-ik unitárius templom a világ legnagyobb városában.

Gyászhirek: Nagyernyei Id. Kelemen Elek szucsági földbirtokos f. évi aug. 4-én, 59-ik évében megszűnt élni. „Egy nemes lélekkel kevesebb a földön. A hosszú szenvedés kioltotta az életet, mely önmaga számára keveset kért s másokért mindent adott, a mit adhatott: a sziv szeretetét és gyöngédségét a testvéreknek, számos jótéteményt az egyháznak, lángoló szerelmet és a vész napjaiban erős kart hazájának“ — a gyászjelentés eme szavai jellemzik az elhunytat. Halála testvéreit: Kelemen Imre, kir. telekkönyvezetőt, Kelemen Lajos megyei tisztii ügyészt s Szigethy Miklós nyug. honvédezedest és családjaikat érintette a legfájdalmasabban. Benne egyszersmind egyike halt el azoknak a gazdáknak, kik a nagynevű Wesselényi Miklós gazdasága igazgatójának Kelemen Benőnek iskolájában nevelkedetek.— Ö z v. R a f f a j D á n i e l n é, szül. Vas Ágnes 80 éves korában, jobb hazába költözött. Vallásos, keresztényi erényekkel ékeskedő nő és jó anya volt, kinek halálát fiai: Raffaj Károly, kereszturi isk. felügyelő-gondnok, s Raffaj Domokos, új-székelii pap fáljalják leginkább.

Jelen évi főtanácsunkról a jövő füzetben adunk ismertetést.

A szerkesztőség postája.

F. M. — Az ügyet közelebről nem ismerjük, következőleg feleletadásba sem bocsátkozhatunk.

ARANYKÖNYV.

A SZÉKELY-KERESZTURI GYMNASIUM

6-ik tanári székére tett adakozások.

II. Közlemény.

I. Tőkét.

a) Készpénzben:

Kanyaró Ferencz tanár	10	frt
László Péter Siménfalva	10	frt
Kovács Ferencz Demeterfalva	2	frt
Osváth Mózes	1	frt
Elekes József Sz.-Udvarhely	20	frt
Gruz Károly Héviz	20	frt
Koncz György	15	frt
Sz.-Kereszturi dalkör	41	frt 92
Szél Géza Sz.-Keresztur	2	frt
Boér Lajos böződi lelkész	25	frt

b) Kötlelvelben 5 évig.

Katona Sándor Sz.-Keresztur. . à 2 frt = 10 frt

BENCZÉDI GERGELY,
közpénztáros.

ADAKOZÁS A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS ANYA-EGYHÁZKÖZSÉG TEMPLOMÁBAN ÁLLITOTT BELSŐ AJTÓKRA.

Schweitzer Károlyné (nem unitar.) 30 frt	Özv. Koronka Antalné	5	„
Berde Mózes	Hallar Rezsóné	5	„
Fekete Pál	Mózes András	5	„
Filep István	Gyulay László	5	„
Szász Ádám	Pataki Istvánné	5	„
Márai Lajos	Boér Gergely	2	„
Kőváry Mihály	Endstrasserné	3	„
Kőváry László	Vécsei Samu	5	„
Molnár Sándor	Schmär Ferencz	5	„
Dr. Brassai Sámuel	Ifj. Lászlóczky Péter	5	„
Özv. Groisz Gusztávné	Knauer József	2	„
Benkő Mihály	Oriold József (nem unitárius)	5	„
Jánosy Gergely	Péterfi Dénes	22	„
Kozma Ferencz			
Dr. Ferencz Ákos			
	Összesen: 171		

A szives adakozóknak leghálásabb köszönetet nyilvánít.

Kolozsvárt, 1890. augusztus.

BERDE MÓZES,
gondnok.

PÉTERFI DÉNES,
lelkész.